

Visegrad Group countries and the immigration crisis in the European Union

Abstract

The purpose of this article is to analyse the attitude of the Visegrad Group countries towards the immigration crisis in the EU. The article shows the joint activities of the V4 countries and their decisions taken at national level. The main thesis posed in this article states that the negative attitudes towards compulsory relocation of immigrants have activated the Visegrad Group countries and have integrated them with common aims. The article shows a split in among the member states of the EU and thus a lack of solidarity in solving the immigration's problem.

Keywords: immigrant, refugee, immigration crisis, relocation, Visegrad Group, immigration policy

Streszczenie

Celem artykułu jest analiza stosunku państw Grupy Wyszehradzkiej do kryzysu imigracyjnego w UE. Zaprezentowano w nim wspólne działania państw V4, jak i decyzje podejmowane na poziomie narodowym. W artykule postawiono tezę, że negatywny stosunek do obowiązkowej relokacji imigrantów uaktywnił państwa należące do Grupy Wyszehradzkiej i zbliżył je do siebie. Pokazano rozłam w UE i tym samym brak solidarności państw członkowskich w rozwiązywaniu problemu imigracji.

Słowa kluczowe: imigrant, uchodźca, kryzys imigracyjny, relokacja, Grupa Wyszehradzka, polityka imigracyjna

Anita Adamczyk

Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

Państwa Grupy Wyszehradzkiej wobec kryzysu imigracyjnego w Unii Europejskiej

Masowa imigracja jest największym wyzwaniem, przed którym stoi obecnie Unia Europejska (UE). Ma to związek nie tylko ze zmianami kulturowymi, społecznymi i politycznymi, ale także z rosnącym zagrożeniem bezpieczeństwa obywateli państw członkowskich UE (Balicki, Stalker 2006). Z perspektywy czasu, można także zauważyć, iż wywołała ona rozdźwięk między państwami członkowskimi i ujawniła brak ich solidarności.

W celu rozwiązania problemów związanych z napływem imigrantów, na forum UE zdecydowano o podjęciu działań w trzech kierunkach: relokacji/przesiedlenia, powrotów/readmisji/reintegracji oraz współpracy z państwami pochodzenia i tranzytu imigrantów. Największe kontrowersje wzbudzała kwestia obowiązkowego rozmieszczenia imigrantów w poszczególnych państwach członkowskich UE.

Sprzeciw wobec relokacji wyraziły państwa Grupy Wyszehradzkiej (poza Polską) oraz władze Rumunii, a Finlandii – wstrzymały się od głosu. Z systemu relokacji wyłączone zostały Wielka Brytania, Irlandia i Dania (na podstawie art. 1. i 2. protokołu 22. dołączonego do TFUE). Z kolei w stosunku do Szwecji i Austrii zastosowano tymczasowe zawieszenie obowiązku relokacji na okres 12 miesięcy.

Przedmiotem analizy niniejszego artykułu są działania państw Grupy Wyszehradzkiej (V4) będące reakcją na decyzje podejmowane na poziomie unijnym w zakresie rozwiązania kryzysu imigracyjnego, a szczególnie – relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej. Zaprezentowane w nim zostaną zarówno wspólne działania państw V4, jak i decyzje podejmowane na poziomie narodowym. W artykule postawiono tezę, że negatywny stosunek do obowiązkowej relokacji imigrantów uaktywnił państwa należące do Grupy Wyszehradzkiej i zbliżył je do siebie. Zasadne wydaje się,

iz badając powyższą problematykę, należy postawić kilka pytań badawczych: Jakie wspólne decyzje podejmowały państwa Grupy Wyszehradzkiej wobec unijnej polityki migracyjnej? Jakie składały propozycje w celu rozwiązania kryzysu imigracyjnego? Jak reagowali władze i obywatele państw V4 na napływ imigrantów? Interdyscyplinarne podejście do badanego zjawiska wymusiło zastosowanie różnych metod badawczych, w tym metody instytucjonalno-prawnej, decyzyjnej, komparatystycznej oraz analizy dyskursu politycznego.

Współpraca państw Grupy Wyszehradzkiej w zakresie radzenia sobie z kryzysem imigracyjnym

W 2016 r. współpraca w ramach Grupy Wyszehradzkiej zacieśniała się. Wpływ na to miały narastający kryzys imigracyjny, wspólny sprzeciw wobec przymusowej relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej, wzrost znaczenia bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego państw UE oraz wzmocnienie roli państw narodowych w UE. Ponadto obchody 25-lecia utworzenia Grupy Wyszehradzkiej (15 lutego 2016 r.) sprzyjały refleksjom na temat wspólnych działań, osiągnięć i dalszego rozwoju. Należy także zauważyć, iż zbliżenie czterech państw było wynikiem zmiany układu sił politycznych w tych państwach, położenia nacisku na interesy narodowe w polityce, wzmocnienia tożsamości narodowej oraz narastającego negatywnego nastawienia wobec imigrantów (szczególnie muzułmanów). Państwa Grupy Wyszehradzkiej powróciły do swojego starego kapitału, jakim były i są przynależność do tego samego regionu i – co za tym idzie – bliskość geograficzna, podobna przeszłość, kultura i wspólne interesy.

Współpraca między czterema państwami zintensyfikowała się, szczególnie w zakresie rozwiązania kryzysu imigracyjnego¹. W tej sprawie ich przedstawiciele wydawali wspólne oświadczenia, spotykali się przed ważnymi wydarzeniami w celu ujednolicenia stanowiska, przedstawiali nowe propozycje na forum UE oraz zapraszali do współpracy inne państwa. Należy jednak podkreślić, iż stanowiska państw wchodzących w skład grupy V4 różniły się. Odmienne podejście wykazywano w stosunku do: polityki wobec Rosji, Niemiec oraz reform w ramach Unii po referendum w Wielkiej Brytanii (Czechy i Słowacja opowiedziały się za umiarkowanymi zmianami, nie chcia-

¹ Więcej na temat współpracy państw V4 zob. K. Gawron-Tabor (2013), *Współpraca państw Grupy Wyszehradzkiej w procesie integracji europejskiej w latach 1989–2009*, Toruń.

ły rozluźnienia stosunków z UE i nie zamierzały przyłączyć się do „kontrewolucji kulturalnej” – w przeciwieństwie do Polski i Węgier).

Premier RP Beata Szydło, podczas Forum Ekonomicznego w Krynicy w 2016 r., stwierdziła, że państwa V4 są postrzegane na forum unijnym jako „grupa niepokornych” (Skwirowski 2016). Uznała ponadto, że grupa ta ma duże ambicje i potencjał oraz chce wesprzeć Unię w jej działaniach. Zwróciła uwagę, że grupa V4 jest „otwarta na dyskusję”.

W odpowiedzi na kryzys imigracyjny zorganizowano szereg spotkań grupy V4, zarówno na poziomie prezydentów, szefów państw, jak i ministrów spraw wewnętrznych czy zagranicznych. Od września 2015 r. do listopada 2016 r. zorganizowano ponad 10 spotkań, których przedmiotem była sprawa imigracji do UE. Inicjowane były one najczęściej przed spotkaniami albo po nich na forum unijnym dotyczących zagadnień imigracji, przy czym pierwsze z nich zorganizowano 4 września 2015 r. Zostało ono przygotowane w celu skoordynowania działań państw V4 przed nadzwyczajnym posiedzeniem ministrów spraw wewnętrznych UE, zaplanowanym na dzień 14 września 2015 r., i szczytem Rady Europejskiej w październiku tego samego roku. Wówczas szefowie rządów państw Grupy Wyszehradzkiej wydali wspólne oświadczenie, w którym wyrazili żal z powodu śmierci imigrantów chcących przedostać się do Europy oraz solidarność z Węgrami doświadczającymi skutków kryzysu imigracyjnego najsilniej ze wszystkich czterech państw V4. W dokumencie podkreślono ponadto, że państwa:

- deklarują gotowość zaangażowania na rzecz pomocy państwom pochodzenia imigrantów i organizacji tranzytu;
- będą działały na rzecz mechanizmu dobrowolnej relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej;
- podejmą działania prowadzące do znalezienia rozwiązań mających na celu ograniczenie kryzysu imigracyjnego;
- zapewnią pomoc ekspercką i techniczną przy ochronie zewnętrznych granic UE;
- zwiększą finansowe, techniczne, eksperckie zaangażowanie we wdrażanie postulatów wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE dotyczącej zwalczania sieci handlarzy i przemytników;
- zintensyfikują działania na poziomie krajowym w zwalczaniu przemytu ludzi;
- będą wspierały międzynarodową koalicję zwalczającą tzw. Państwo Islamskie w Iraku i Syrii;
- podejmą wysiłki na rzecz stabilizacji w państwach pochodzenia uchodźców (Wspólne oświadczenie 2015).

Wobec decyzji Komisji Europejskiej, z dnia 9 września 2015 r., o wprowadzeniu drugiego pakietu środków mających pomóc w rozwiązaniu kryzysu imigracyjnego (m.in. relokacji w sytuacjach nadzwyczajnych 120 000 osób „wymagających ochrony międzynarodowej”), państwa V4 wyraziły swoje negatywne stanowisko. Dali temu wyraz ministrowie spraw wewnętrznych państw Grupy Wyszehradzkiej na spotkaniu w dniu 13 września 2015 r. w Brukseli. W przyjętym wówczas dokumencie podtrzymali stanowisko rządów, które reprezentowali w sprawie dobrowolności przy rozmieszczaniu imigrantów w UE, co nie spotkało się z akceptacją innych państw członkowskich. W celu skoordynowania działań związanych z wyzwaniem stojącym przed państwami UE w obliczu migracji, premierzy Grupy Wyszehradzkiej spotkali się w Brukseli także 23 września 2015 r. przed nieformalnym posiedzeniem szefów państw i rządów UE (i jednocześnie po wydaniu, w dniu 22 września, decyzji przez Radę ds. Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych w sprawie relokacji imigrantów z Włoch i Grecji). We wspólnym oświadczeniu wskazali na kluczowe, ich zdaniem, działania mające na celu poradzenie sobie z kryzysem imigracyjnym. Wśród nich znalazły się:

- „zapewnienie skutecznej kontroli i ochrony granic zewnętrznych UE we wszystkich aspektach;
- szybkie przyjęcie wspólnej unijnej listy bezpiecznych krajów pochodzenia;
- bardziej skuteczna polityka powrotów, której towarzyszyć będą operacyjne umowy o readmisji zawarte z kluczowymi państwami;
- szybkie uruchomienie funkcjonalnych centrów weryfikacyjnych (tzw. hot-spotów);
- intensyfikacja walki z przestępczością zorganizowaną i handlem ludźmi;
- bardziej aktywne zaangażowanie w rozwiązanie sytuacji w Libii, Syrii i na Bliskim Wschodzie;
- bardziej skuteczne i ukierunkowane wsparcie (w tym poprzez zasadę warunkowości) dla krajów pochodzenia i tranzytu w celu walki z przyczynami migracji” (Wspólne oświadczenie premierów 2015).

Większość wyżej wymienionych postulatów potwierdzono na spotkaniu prezydentów państw Grupy Wyszehradzkiej i przedstawiciela Chorwacji w październiku 2015 r. na Węgrzech, w miejscowości Balatonfüred. Zebrani zwrócili wówczas także uwagę na potrzebę odróżnienia uchodźców od imigrantów ekonomicznych i zadbanie o godne warunki dla uchodźców przebywających w obozach w Turcji, Libanie i Jordanii (Górzyński 2015).

Podczas gdy Rada Europejska, w dniach 17–18 grudnia, dyskutowała między innymi o wzmocnieniu granic zewnętrznych UE i usprawnieniu zarządzania migracjami,

w grupie państw V4 składane były kolejne deklaracje. Dotyczyły one współpracy z Republiką Macedonii w celu niesienia jej pomocy w związku z napływem imigrantów (w tym w sferze wojskowości) oraz utworzenia grupy bojowej V4 mającej za zadanie utrzymanie stabilności w regionie (*V4 Countries* 2015). Ostatni z postulatów został zrealizowany dość szybko. Wyszehradzka Grupa Bojowa UE swoją aktywność rozpoczęła bowiem już 1 stycznia 2016 r., a zakończyła 30 czerwca tego samego roku. Tworzyły ją jednostki wojskowe z Polski, a także wydzielone siły armii czeskiej, słowackiej oraz węgierskiej. Dowództwo grupy mieściło się w Krakowie. Grupa liczyła 3 900 żołnierzy, z czego 1 450 – z Polski, 800 żołnierzy z Czech, 600 z Węgier, 450 ze Słowacji (Babiński 2016). Zgodnie z założeniem, grupa ta przewidziana została do udziału w misjach humanitarnych, prewencyjnych i stabilizacyjnych, tworzenia obozów dla uchodźców i nadzorowania miejsc objętych konfliktem. Zasięg terytorialny grupy został określony na do 6 000 km od Brukseli (Babiński 2016).

Kolejne dyskusje na temat polityki imigracyjnej UE przeprowadzono podczas spotkania ministrów spraw wewnętrznych. Grono jego uczestników poszerzono o przedstawicieli Słowenii, Republiki Serbii i Republiki Macedonii (co było wynikiem polityki grupy V4 zmierzającej do budowy większej koalicji państw przeciw polityce imigracyjnej UE). Podczas spotkania, w dniu 19 stycznia 2016 r., uzgodniono m. in., że należy:

- utrzymać swobody w ramach strefy Schengen i wyrażać sprzeciw wobec wszelkich prób ich ograniczenia;
- zadbać o prawidłowe zarządzanie migracjami;
- poprzeć utworzenie wspólnej europejskiej straży granicznej;
- odrzucić mechanizm automatycznej relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej;
- znaleźć rozwiązania przeciwdziałające nielegalnej imigracji do UE;
- zaproponować państwom UE rewizję polityki azylowej, aby nie była ona czynnikiem przyciągającym imigrantów;
- podjąć skuteczną walkę z terroryzmem;
- zharmonizować prawa w zakresie posiadania broni palnej, w tym nielegalnej;
- kontynuować współpracę z państwami Bałkanów Zachodnich w dziedzinie migracji (Joint Declaration 2016a).

Do wyżej wymienionych postulatów odwołano się także podczas spotkania przygotowanego z okazji obchodów 25-lecia współpracy państw V4 w dniu 15 lutego 2016 r. (z udziałem prezydenta Republiki Macedonii i premiera Bułgarii). Stały się one treścią

wspólnego stanowiska przed posiedzeniem Rady Europejskiej zaplanowanym na 18–19 lutego 2016 r., na którym miano przyjąć konkluzje w sprawie kryzysu migracyjno-uchodźczego (Joint Statment 2016b).

W związku z utrzymującym się kryzysem imigracyjnym oraz trudnościami w realizacji relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej z Włoch i Grecji, Komisja Europejska zaproponowała reformę wspólnego europejskiego systemu azylowego (4 maja 2016 r.). Wśród wielu propozycji znalazły się: nowy system podziału wniosków o azyl oparty na solidarności oraz możliwość czasowego wstrzymania udziału w systemie relokacji w zamian za zapłacenie tzw. podatku solidarnościowego w wysokości 250 000 EURO za każdego wnioskodawcę (*W kierunku* 2016). Ostatnia z wymienionych propozycji doczekała się krytyki ze strony ministrów spraw zagranicznych państw V4. Przedstawiciel Węgier nazwał ją „szantażem”, Polski – „prima-aprilisowym żartem”, a Słowacji uznał, że „nie przystaje do rzeczywistości” (*„Szantaż”* 2016). Negatywne stanowisko w tej sprawie podtrzymano także we wspólnej deklaracji przyjętej na spotkaniu, które odbyło się w dniu 8 czerwca 2016 r. W niej po raz kolejny zwrócono uwagę na: konieczność wzmocnienia ochrony granic zewnętrznych UE poprzez właściwe zarządzanie nimi (funkcjonowanie hotspotów, skuteczną politykę powrotów, współpracę UE z Turcją), zwalczania przyczyn migracji (w tym doprowadzenie do zakończenia wojny w Syrii i Iraku oraz do stabilizacji w Libii), gotowości niesienia pomocy państwom bałkańskim. Za priorytetowe uznano działania na rzecz reformy systemu azylowego (Joint Declaration 2016b). Podczas tego spotkania Polska przejęła roczną prezydencję w grupie państw V4. W swoim programie na ten okres za ważne uznała wzmocnienie „głosu” państw V4 w UE, budowanie synergii poprzez wzmocniony dialog, pogłębienie współpracy w zakresie bezpieczeństwa regionu, budowanie jedności państw grupy V4 w oparciu o wspólne dziedzictwo i wartości oraz wzmocnienie spójności i rozwijanie współpracy między państwami V4 (Programme 2016a: s. 7). W zakresie polityki imigracyjnej, w programie polskiej prezydencji, zdefiniowano wspólne cele (np. podjęcie działań na rzecz ochrony granic zewnętrznych państw członkowskich UE, wsparcie państw trzecich, szukanie możliwości rozwiązania problemu migracji u źródła – pomoc humanitarna dla Jordanii, Syrii, współpraca policji i służb granicznych w zakresie spraw migracyjnych i azylowych). Premier Beata Szydło zapowiedziała, że grupa V4, pod przewodnictwem Polski, będzie dążyć do „upodmiotowienia państw narodowych w Unii Europejskiej” (Kokot 2016).

Ważnym wydarzeniem we współpracy państw V4, w okresie polskiej prezydencji, było XXVI Forum Ekonomiczne w Krynicy, zorganizowane w dniach 6–8 września

2016 r. Podczas sesji zatytułowanej *Europa Środkowa i Wschodnia – czy może mówić jednym głosem?* premierzy państw V4 (oraz Ukrainy) dyskutowali o polityce migracyjnej i bezpieczeństwa. Viktor Orbán, który otrzymał wówczas nagrodę Człowieka Roku, z jednej strony mówił o współczuciu wobec imigrantów, a z drugiej – o zagrożeniach związanych z imigracją. Podkreślił, że imigranci stanowią niebezpieczeństwo dla tożsamości kulturowej i religijnej. Podsumowując swoje wystąpienie, stwierdził: „Jeżeli siłą nie będziemy chronić naszych granic, stracimy wszystko to, co znaleźliśmy do tej pory, co zyskaliśmy, o czym marzyliśmy w czasach komunizmu” (Orban 2016).

Kolejną okazją do dyskusji na temat wyjścia z kryzysu imigracyjnego UE był nieformalny szczyt państw V4 w Bratysławie (16 września 2016 r.). Podczas niego premierzy V4 przyjęli wspólny dokument, w którym utrzymali swoje stanowisko wobec powstrzymania nielegalnej imigracji, zagwarantowania bezpieczeństwa państw członkowskich UE i ich obywateli (walka z przestępczością graniczną i terroryzmem) oraz współpracy z państwami trzecimi (w tym z Turcją, państwami pochodzenia i tranzytu imigrantów). Zapowiedziano w nim kontynuację prac nad *Paktem na rzecz migracji* oraz terminowe wdrożenie dokumentu, *Przywrócenie strefy Schengen – plan działania* (Komunikat Komisji 2016). We wspólnym oświadczeniu zaproponowano koncepcję „elastycznej solidarności” w rozwiązywaniu kryzysu imigracyjnego. Zakłada ona między innymi dobrowolność przy dystrybucji imigrantów. Uznano, że zdolność do przyjmowania imigrantów winna korespondować z rozwojem ekonomicznym danego państwa (sytuacją na rynku pracy) (Joint Statement 2016a).

Większość postulatów wygłoszonych w Bratysławie powtórzono podczas nieformalnego spotkania ministrów spraw zagranicznych V4 zorganizowanego w ramach 71. sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych w dniu 19 września 2016 r. w Nowym Jorku oraz rozmów szefów rządów państw grupy V4 26 września 2016 r. w Warszawie. Nową inicjatywę zgłoszono z kolei na spotkaniu ministrów spraw wewnętrznych grupy V4, w dniu 21 listopada 2016 r., w Warszawie. Było nią powołanie Migracyjnego mechanizmu kryzysowego, w ramach którego planowano zorganizowanie centrum zarządzania kryzysem migracyjnym, które zajęłoby się wymianą informacji, szukaniem nowych rozwiązań wyjścia z kryzysu oraz wspieraniem uchodźców poza obszarem UE.

Reasumując, można stwierdzić, iż postawa państw Grupy Wyszehradzkiej wobec polityki imigracyjnej UE charakteryzowała się brakiem zgody na obowiązkową relokację osób wymagających ochrony międzynarodowej oraz wprowadzenie tzw. podatku solidarnościowego. Poza wskazanymi, postulaty państw V4 i UE pokrywały się. Do-

tyczyło to np. kontroli granic zewnętrznych UE, współpracy z państwami pochodzenia i tranzytu imigrantów, pomocy finansowej dla państw sąsiadujących z wysyłającymi imigrantów czy współpracy z Turcją i państwami leżącymi na szlaku zachodniobałkańskim.

Węgry wobec kryzysu imigracyjnego

Niechęć wobec polityki imigracyjnej UE, w tym szczególnie relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej, widoczna była i jest nie tylko na poziomie aktywności Węgier w grupie V4, ale przede wszystkim – na forum państwowym. Postawa ta związana była z faktem, iż przez Węgry przebiegał szlak migracyjny, zwany Zachodnim Szlakiem Bałkańskim. Jak wynika z danych Frontexu, przez Węgry do Europy Zachodniej w 2015 r. przedostało się 764 038 nielegalnych imigrantów (*Western Balkan Route* 2016). Jednocześnie rosła liczba wniosków o status uchodźcy na Węgrzech. Warto bowiem przypomnieć, że – poza Niemcami w 2015 r. – to właśnie Węgry były drugim państwem unijnym, w którym najwięcej imigrantów składało po raz pierwszy wnioski o status uchodźcy. Dla porównania - w Niemczech złożono 441 800 wniosków (co stanowiło 35% wszystkich w UE), a na Węgrzech – 174 435 (14%; *Asylum* 2016a: s. 2). Na Węgrzech liczba ubiegających się o status uchodźcy w 2015 r., w zestawieniu z rokiem wcześniejszym, wzrosła ponad czterokrotnie. Z kolei w pierwszych dwóch kwartałach 2016 r. zainteresowanie Węgrami spadło – wnioski złożyło 21 745 imigrantów (czyli 3,7% wszystkich w UE), co dawało im czwarte miejsce po Niemczech, Włoszech i Francji (*Asylum* 2016b: s. 2).

Na mocy decyzji Rady UE z 22 września 2015 r., Węgry zostały zobligowane także do przyjęcia 1294 osób wymagających ochrony międzynarodowej (*Załącznik* 2015). Należy jednocześnie podkreślić, że wg badań Eurobarometru (przeprowadzonych w dniach 19–29 września 2015 r.), Węgrzy, w porównaniu z obywatelami pozostałych państw członkowskich grupy V4, zdecydowanie popierali rozwiązywanie kwestii migracyjnych na poziomie UE. Taką propozycję poparło 69% obywateli Węgier, a w pozostałych państwach – 40–41% (*Parlament* 2015: s. 2). Poza tym zgodę na rozwiązanie kryzysu za pomocą wiążących kwot wyraziło wówczas na Węgrzech 74% badanych (w Polsce – 70%, Czechach – 54% i Słowacji – 51%; *Parlament* 2015: s. 6).

Poza względami związanymi z zachowaniem bezpieczeństwa państwa, istotny wpływ na postawę rządu wobec kryzysu imigracyjnego miała odbudowa poparcia dla

partii Fidesz (Węgierska Unia Obywatelska, Magyar Polgári Szövetség). Polityka antyimigracyjna stwarzała V. Orbánowi szansę na zwiększenie popularności jego ugrupowania. I tak, w październiku 2015 r. poparcie dla niego podniosło się z 28 do 32%. Poza tym zadowolenie z działalności rządu V. Orbána wzrosło z 33 do 38% (*Orbanowi rośnie poparcie* 2015). W kolejnych miesiącach popularność partii rządzącej (Fidesz i Chrześcijańsko-Demokratycznej Partii Ludowej KDNP) utrzymała się. Według sondażu z września 2016 r., 49% badanych chciało oddać swój głos na tę koalicję, co gwarantowałoby jej członkom 2/3 miejsc w parlamencie (*Kampania* 2016).

Premier Węgier już w maju 2015 r. zajął negatywne stanowisko wobec imigrantów napływających do Europy: „Nie chcemy imigrantów na Węgrzech. Jeśli inni chcą ich przyjmować, niech to robią, ale nie powinni ich odsyłać do naszego kraju lub przez nasz kraj” (Gąsior 2015). Przestrzegał inne państwa, aby ich nie przyjmowały. Stwierdził, że uczyni wszystko, by również jego kraj nie musiał więcej tego robić.

W związku z pogłębieniem się kryzysu imigracyjnego, władze Węgier podjęły szereg działań. Wśród nich znalazły się np.:

- podjęcie decyzji o budowie ogrodzenia na granicy z Serbią, Rumunią i Chorwacją oraz zamknięciu granicy z Chorwacją i Serbią;
- przyznanie przez rząd węgierski, w październiku 2016 r., dodatkowych środków na ochronę południowej granicy (29,4 mld forintów, czyli 413 mln zł; *Węgry wydadzą* 2016);
- podjęcie decyzji o powołaniu rezerwistów do ochrony granic we wrześniu 2015 r. (*Wielka* 2015) oraz w sprawie wysłania kontyngentu wojskowego do północnego Iraku w celu walki z tzw. Państwem Islamskim;
- oświadczenie przez premiera V. Orbána, że islamizacja jest na Węgrzech konstytucyjnie zakazana (*Islamizacja* 2016);
- przyjęcie rezolucji w sprawie kryzysu imigracyjnego w węgierskim parlamencie. W dokumencie tym wezwano przywódców UE do „powrotu na drogę zdrowego rozsądku”. Zaznaczono także, że Węgry „nie mogą pozwolić, by nielegalni imigranci zagrażali miejscom pracy i bezpieczeństwu socjalnemu narodu węgierskiego” (*Węgry uchwały* 2015);
- zaskarżenie decyzji o relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu. Uczyniono to 3 grudnia 2015 r., na podstawie ustawy upoważniającej rząd do sądowego złożenia skargi w tej sprawie. Zwrócenie się do Trybunału argumentowano między innymi tym, że o relokacji zdecydowała większość kwalifikowana, a nie jedno-

myślnie wszyscy uprawnieni do głosowania. Węgrzy odebrali decyzję o relokacji imigrantów w ich kraju jako naruszenie suwerenności państwa.

Poza podjeciem wyżej wymienionych kroków, władze Węgier zdecydowały się na zmiany w prawie. Przyjęto nowe przepisy dotyczące imigrantów, na podstawie których przekroczenie granicy wbrew prawu nie jest traktowane jako wykroczenie, ale jako przestępstwo, za które przewidziano karę więzienia do trzech lat (oraz do pięciu, gdy osoba przekraczająca granicę jest uzbrojona). Kary przewidziano także za uszkodzenie płotu na granicy węgiersko-serbskiej lub utrudnianie jego budowy. Zaostrzono kary dla przemycających ludzi przez granice. Nowe przepisy umożliwiały też wprowadzenie „stanu kryzysowego w związku z masowym napływem migrantów” (Sadecki 2015). Wykorzystano je już we wrześniu 2015 r., ogłaszając na pół roku (z możliwością przedłużenia) stan kryzysowy w komitetach (województwach) Baranya, Somogy, Csongrad, Bacs-Kiskun, Zala, Vas (Sadecki 2015). Następnie w marcu 2016 r. rozszerzono go na całe państwo, a 5 września 2016 r., na mocy dekretu, przedłużono do 8 marca 2017 r. W czasie jego trwania policja i inne służby uzyskują specjalne uprawnienia .

Ponadto, z dniem 1 czerwca 2016 r., na mocy decyzji parlamentu, zniesiono instytucję umowy integracyjnej, w ramach której azylant lub osoba objęta ochroną międzynarodową zobowiązywała się do spełnienia konkretnych warunków, w zamian za co przez dwa lata miała prawo do wsparcia integracyjnego (*Węgry* 2016). W związku ze zmianami, prawo do pobytu w ośrodku dla uchodźców skrócono z 2 do 1 miesiąca. Ponadto osoby objęte ochroną międzynarodową, na mocy zmienionych przepisów, otrzymywać mają niższe środki w ramach wsparcia integracyjnego. Dzięki zmianom w prawie, będzie można zatrzymać osobę przejętą przez węgierskie władze na mocy rozporządzenia dublińskiego, jeśli w państwie przekazującym ubiegała się o azyl, a nie na Węgrzech (*Węgry* 2016). W czerwcu 2016 r., na podstawie zmian w prawie migracyjnym, Policja uzyskała uprawnienia do zatrzymywania imigrantów w promieniu 8 km od granicy (płotu) i cofania ich, w celu złożenia na granicy wniosku o status uchodźcy (Malinowski 2016).

Premier Węgier Viktor Orbán, w dniu 3 października 2016 r., złożył projekt zmiany konstytucji. Wśród propozycji znalazł się przepis o możliwości wyrażania zgody na osiedlanie się cudzoziemców spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego tylko „na podstawie wniosku indywidualnie rozpatrzonego przez władze węgierskie według procedury określonej w ustawie uchwalonej przez parlament” (*Orban chce* 2016). W części *Narodowe wyznanie wiary* zaproponowano przepis: „Uznajemy, że ochrona naszej konstytucyjnej tożsamości mającej korzenie w historycznej konstytucji jest pod-

stawowym obowiązkiem państwa” (*Orban chce* 2016). Kolejna poprawka opierała się na stwierdzeniu, że w interesie udziału Węgier w UE, jako państwa członkowskiego, „realizowanie wspólnych kompetencji musi harmonizować z ujętymi w konstytucji podstawowymi prawami i swobodami oraz nie może ograniczać niezbywalnego prawa do dysponowania dotyczącego jedności terytorialnej, ludności, ustroju i porządku państwowego Węgier” (*Orban chce* 2016). W uzasadnieniu do projektu zmian uwypuklono liczbę nielegalnych imigrantów, którzy przedostali się do strefy Schengen w 2015 r. Zwrócono także uwagę na to, iż integracja kulturalna i gospodarcza imigrantów „postawiła Europę przed nierozwiązywalnym zadaniem, a niekontrolowane przekroczenia granicy znacznie zwiększyły zagrożenie terrorystyczne” (*Węgry: Viktor* 2016). Poprawki do konstytucji, w dniu 8 listopada 2016 r., zostały odrzucone w parlamencie – zabrakło dwóch głosów (Łomanowski 2016).

Spośród państw grupy V4, Węgry były do tej pory jedynym, w którym zdecydowano się na rozpoznanie referendum w sprawie przyjmowania imigrantów na podstawie decyzji Rady UE. Uczyniono to, choć konstytucja Węgier nie przewiduje referendum w sprawach umów międzynarodowych, a tylko w zakresie spraw będących w gestii Zgromadzenia Krajowego. Parlament węgierski, w dniu 10 maja 2016 r., zatwierdził zainicjowane przez rząd referendum. Zgodnie z interpretacją prawną, jego wynik nie miał być wiążący dla węgierskiego parlamentu (Józwiak 2016: s. 1).

W związku z rozpoczynającą się w tej sprawie kampanią, na początku czerwca 2016 r. stworzono specjalną stronę internetową (nepszavazas2016.kormany.hu). Referendum przeprowadzono w dniu 2 października 2016 r. Obywatelom Węgier zadano pytanie: „Czy chce Pan/Pani, by Unia Europejska mogła zarządzić, również bez zgody parlamentu, obowiązkowe osiedlanie na Węgrzech osób innych niż obywatele węgierscy?”. Frekwencja podczas głosowania wyniosła 41,32%. Pozytywnie wypowiedziało się jedynie 1,64% biorących udział w referendum, a 98,36% było przeciw (National Election Office 2016). Po głosowaniu premier Węgier stwierdził: „Albo utrzymamy naszą ojczyznę i Europę takimi, jakimi je kochamy, albo je stracimy, bo inni będą w niej większością i będą ją kształtować na swoje podobieństwo” (*Premier Orban* 2016).

Poza działaniami na szczeblu państwowym, podejmowane były także inicjatywy na poziomie lokalnym. Przykładem są działania, które zainicjował László Toroczkai – burmistrz Ásotthalom – miejscowości leżącej na pograniczu z Serbią, przez którą przetoczyła się fala imigrantów. Na jej terenie, w styczniu 2016 r., powołano straź lokalną, a w listopadzie radni tego miasta przyjęli prawo dotyczące zakazu budowy meczetów, aktywności muezzinów, korzystania z burek i zasłaniania przez kobiety twarzy. Jak

podkreślił L. Toroczka, uczyniono to w celu obrony „społeczności i tradycji” przed unijnymi planami relokacji (*Hungarian* 2016).

Z powyższej analizy można wnioskować, iż działania premiera Węgier na poziomie krajowym pokrywały się z jego aktywnością na forum Grupy Wyszehradzkiej. Ponadto jego decyzje odpowiadały zapotrzebowaniu społecznemu. Obywatele Węgier obawiali się bowiem, że wraz z pojawieniem się imigrantów ich poziom życia się pogorszy (77%), pojawią się nietypowe choroby (79%), wzrośnie bezrobocie (61%) i przestępczość (62%) oraz zatracona zostanie węgierska kultura (65%) (Kowalczyk 2015).

Czechy a napływ imigrantów

Czechy, w przeciwieństwie do Polski i Węgier, łagodniej podeszły do kryzysu imigracyjnego w UE. Z pewnością wpływ na to miał fakt, iż przez to państwo nie przebiegał szlak migracyjny. Poza tym Czechy nie były miejscem, do którego zmierzali imigranci. Jeśli się pojawili, to tylko po to, by przez nie dojść do państw Europy Zachodniej. Liczba cudzoziemców składających w tym państwie pierwszy raz wnioski o status uchodźcy nie była wysoka i kształtowała się na poziomie: 905 w 2014 r., 1 235 rok później i 640 w pierwszych dwóch kwartałach 2016 r. (Asylum 2016a, Asylum 2016b).

Stanowisko władz czeskich wobec relokacji imigrantów, podobnie jak węgierskich, było negatywne. Na mocy rezolucji z dnia 20 lipca 2015 r., relokacji miało być poddanych 1 000 osób wymagających ochrony międzynarodowej (*Outcome* 2015: s. 4–5), a na podstawie decyzji Rady UE 2015/1601 z 22 września – 1 591 osób (z Włoch i Grecji) (Załącznik 2015). Wicepremier Pavel Bielowradek, przed podjęciem decyzji w tej sprawie, zapowiedział, że jeśli proponowane rozwiązanie kwestii relokacji 120 000 osób zostanie przyjęte, to zaskarżone zostanie ono do Trybunału Sprawiedliwości (Jagor 2015; *Czechy ostro* 2015). Dzień później premier Bohuslav Sobotka ogłosił jednak, że Czechy nie uczynią tego, mimo iż, obok Słowacji, Węgier i Rumunii, głosowały przeciwko relokacji 120 000 osób. Szef rządu Czech w oświadczeniu stwierdził: „Choć nie podoba mi się sięgnięcie po kwoty, nie zgadzam się z nimi i głosowaliśmy przeciwko nim, to Europa nie powinna się rozpaść z powodu kryzysu migracyjnego. Dlatego nie chcę dalej eskalować napięcia wnioskami do Trybunału” (*Decyzja* 2015).

Prezydent Czech Miloš Zeman również nie zgadzał się z polityką UE w sprawie kryzysu imigracyjnego. We wrześniu 2015 r. poparł antyimigracyjną petycję wystoso-

waną przez Vaclava Klause. Były prezydent napisał w niej między innymi, że „masowa imigracja stanowi fundamentalne zagrożenie dla stabilności Europy i krajów Unii Europejskiej” (*Czechy: Milosz Zeman* 2015). W opinii prezydenta M. Zemana, niebezpieczeństwo stanowią szczególnie wyznawcy islamu. Głosił, iż wraz z islamskimi uchodźcami nadejdzie szariat, a co za tym idzie – kamienowanie niewiernych żon czy noszenie przez kobiety burek. Uznał, że aby temu przeciwdziałać, „należy wysłać żołnierzy i policję na granicę” (Heinlein 2015). W grudniowym orędziu do narodu prezydent Milosz Zeman nazwał napływ imigrantów do Europy „zorganizowaną inwazją”. Podkreślił jednocześnie, że na pomoc i współczucie ze strony Czechów mogą liczyć jedynie dzieci, chorzy i osoby starsze, a nie młodzi mężczyźni. Uwagi te spotkały się z krytyką ze strony premiera Bohuslava Sobotki (*Prezydent* 2015). Prezydent w wywiadzie udzielonym w styczniu 2016 r. w Czeskim Radiu Plus stwierdził, że za napływ imigrantów do Europy odpowiedzialne jest Bractwo Muzułmańskie. Oprócz nich, winą za powstałą sytuację obarczył także niektórych polityków państw europejskich, którzy wystosowali do imigrantów zaproszenie (*Czeski* 2016). Do innych przyczyn wzmożonej imigracji do Europy zaliczył terroryzm i aktywność tzw. Państwa Islamskiego. Do nielegalnych imigrantów zwrócił się słowami: „Nikt cię tu nie zapraszał. Skoro już jesteś, szanuj nasze przepisy. Jeśli ci się to nie podoba, odejź” (*Nikt cię tu nie zapraszał* 2015).

Sprzeciwiając się napływowi imigrantów do Czech, M. Zeman uznał, że przyjmowanie ich byłoby „żyznym gruntem dla ataków terrorystycznych w Czechach” (*Prezydent Czech* 2016a). W wywiadzie dla „Rossijskiej Gaziety” oświadczył, że najlepszym rozwiązaniem kryzysu imigracyjnego byłoby zamknięcie granic zewnętrznych UE i stworzenie wspólnych oddziałów kontrolujących je (*Prezydent Czech* 2016b). Ponadto uznał, iż można to osiągnąć poprzez deportację imigrantów ekonomicznych oraz islamskich fanatyków religijnych. Stwierdził, że należy to uczynić w celu ochrony historycznych korzeni nie tylko czeskiej, ale i europejskiej kultury (*Prezydent Czech* 2016c). W celu obrony Czechów przed rosnącym terroryzmem, zaproponował większą swobodę w nabywaniu broni (*Prezydent Czech* 2016d). W sierpniu 2016 r. prezydent Czech Milosz Zeman, w rozmowie z kanclerz Niemiec Angelą Merkel, uznał politykę przyjazną dla uchodźców za „nonsens” i „fałszywie pojęty humanitaryzm”. Oświadczył, że Niemcy nie powinny przerzucać odpowiedzialności na inne państwa w zakresie przyjmowania uchodźców, ponieważ kanclerz sama zaprosiła nielegalnych imigrantów do Europy (*Praga* 2016). W podobnym tonie wypowiadał się Bohuslav Sobotka. W rozmowie z Angelą Merkel w Pradze w sierpniu 2016 r. potwierdził, że

jego państwo jest przeciwne trwałym kwotom uchodźców i oddawaniu UE kompetencji w zakresie polityki imigracyjnej.

W związku z kryzysem imigracyjnym w Europie, władze Czech podjęły wiele istotnych decyzji mających na celu powstrzymanie napływu imigrantów. Wśród nich były np. postanowienia o:

- zaostreniu prawa azylowego. Od cudzoziemców ubiegających się o ochronę i prawo do pobytu, na podstawie znowelizowanej ustawy, zaczęto wymagać zaświadczenia o braku chorób zakaźnych (w tym celu zobligowano ich do badań lekarskich). Ponadto wprowadzono zasadę, że jeśli imigrant aplikujący o status uchodźcy popełni poważne przestępstwo, zostanie deportowany (*Czechy wprowadzają 2016*);
- wprowadzeniu kontroli na granicy z Austrią;
- wsparciu ochrony granicy węgierskiej;
- rozpoczęciu w marcu–kwietniu 2016 r. ćwiczeń wojskowych mających na celu ochronę granic na wypadek nagłego napływu imigrantów. W kwietniu manewry zorganizowano na granicy z Austrią i Słowacją. Wzięło w nich udział 150 żołnierzy. W miesiącu tym armia Czech zwiększyła liczbę żołnierzy pozostających w gotowości na wypadek kryzysu z 350 na 720 (*Kryzys migracyjny 2016*).

Swój negatywny stosunek do kryzysu imigracyjnego i przyjmowania uchodźców część społeczeństwa czeskiego okazywała podczas licznych protestów. W maju 2016 r. utworzono nową partię Alternatywa dla Republiki Czeskiej (Alternativa pro Českou Republiku), która swym programem nawiązuje do założeń bliźniaczej partii w Niemczech. Stwierdzają w nim między innymi: „Chcemy żyć w bezpiecznym, wolnym i dumnym kraju. (...) Polityka zagraniczna musi bronić interesów czeskich obywateli, a nie interesów swoich sojuszników” (Program 2016). Odwołując się do problemu islamizacji, w programie stwierdzono, że żadne przywileje dla muzułmanów nie będą tolerowane oraz że obowiązkiem państwa jest powstrzymanie wszelkich prób egzekwowania prawa islamskiego czy porządku społecznego. Zapotrzebowanie na istnienie tego typu ugrupowania miało związek ze stosunkiem Czechów do imigrantów. Wg sondażu CVVM, opublikowanego w listopadzie 2016 r., 63% respondentów było przeciwnych przyjęciu uchodźców z państw dotkniętych wojną. 30% ankietowanych zgodziłoby się na udzielenie im tymczasowego azylu, a 2% – na osiedlenie się (*Nearly all Czechs 2016*).

Władze Czech, w lipcu 2015 r., zgodziły się na przyjęcie uchodźców z Afryki (1 500 osób w ciągu 2 lat) (*Czechy przyjmą 2015*). W listopadzie zadeklarowały jednak, że nie przyjmą do końca roku żadnej osoby w ramach relokacji.

W lutym 2016 r. z zaproponowanej przez Radę UE kwoty władze zdecydowały się przyjąć łącznie trzydziestu imigrantów z Włoch i Grecji. Spośród nich jedynie 7 osób przeszło pozytywną weryfikację, przeprowadzaną pod kątem bezpieczeństwa (*Czechy przyjmą* 2016). W marcu 2016 r. premier Czech oświadczył, że wyraża gotowość do przyjęcia imigrantów z Turcji w ramach zaproponowanych wcześniej na forum unijnym obowiązkowych kwot. Wg danych na dzień 8 listopada 2016 r., Czechy przyjęły 12 imigrantów przebywających na terenie Grecji (Relocation and Resettlement 2016: s. 1).

Poza aktywnością władz czeskich na rzecz przyjęcia imigrantów pojawiła się także inicjatywa oddolna. Chrześcijanie z Czech założyli Fundację Generace 21 i zebrali 15 mln koron na pokrycie kosztów pobytu chrześcijańskich imigrantów z Iraku przez pierwszy rok. Zdecydowali oni o przyjęciu 153 osób, które będą chciały zamieszkać w Czechach. Rząd B. Sobotki wyraził na to zgodę. Pierwsi Irakijczycy z obozu w Libanie przybyli w styczniu. W kwietniu 2016 r. dotarło do Czech 89 obywateli Iraku (*Czesi* 2016). Otrzymali ochronę międzynarodową, jednak nie byli zadowoleni z pobytu w Czechach. Część z nich postanowiła wrócić do ojczyzny, a inni – wyjechać do Niemiec. Sytuacja ta wpłynęła na wstrzymanie dobrowolnego przyjmowania imigrantów. Czeski premier Bohuslav Sobotka stwierdził, że „Czechy nie mogą być biurem podróży, które dowozi imigrantów do wybranych przez nich krajów docelowych” (Kazimierzczuk 2016a).

Czechy są przykładem państwa, w którym władze, mimo sprzeciwu wobec relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej, podjęło decyzję o ich przyjęciu. Jak pokazał ich przypadek, ci którzy zdecydowali się przybyć do Czech, nie byli zainteresowani pozostaniem w tym państwie na stałe.

Reakcja Republiki Słowackiej na kryzys imigracyjny

Republika Słowacka, w przeciwieństwie do innych państw Grupy Wyszehradzkiej, została zobligowana do przyjęcia najmniejszej liczby osób wymagających ochrony międzynarodowej. Na mocy rezolucji z dnia 20 lipca 2015 r., relokacji do tego państwa podlegało 100 osób (*Outcome* 2015: s. 4-5), a na podstawie decyzji 2015/1601 Rady UE – 802 osoby (Załącznik 2015). Republika Słowacka, spośród pozostałych państw grupy V4, cieszyła się najmniejszym zainteresowaniem imigrantów szukających schronienia. W 2015 r. zdecydowało się aplikować o status uchodźcy w tym państwie 270 osób, a w ciągu dwóch pierwszych kwartałów 2016 r. – 25 (Asylum 2016a, Asylum 2016b).

W czerwcu 2015 r. słowacki parlament przyjął uchwałę w sprawie odrzucenia kwot ustalonych na forum UE i wprowadzenia reguły dobrowolności przy przyjmowaniu imigrantów. Narzucenie kwot uznano za działania antysystemowe i wbrew założeniom funkcjonowania strefy Schengen. Za przyjęciem uchwały głosowała większość zgromadzonych (125 z 150 deputowanych do Rady Narodowej) (Mietelski 2015). Na posiedzeniu tym stwierdzono ponadto, że potrzebne są systemowe rozwiązania kryzysu imigracyjnego, aby zapewnić bezpieczeństwo państw i obywateli UE. Deputowani wyrazili troskę o imigrantów próbujących przedostać się do Europy oraz chęć niesienia pomocy humanitarnej uciekającym imigrantom. Uchwała zobowiązała premiera Roberta Fico do zaprezentowania stanowiska Republiki Słowackiej na posiedzeniu Rady Europejskiej (Mietelski 2015).

W sierpniu 2015 r. rząd Republiki Słowackiej zgodził się na przyjęcie 200 imigrantów, ale pod warunkiem, że będą oni chrześcijanami. Postawa ta została uznana za dyskryminującą wyznawców innych religii (*Słowacy* 2015). Po wydaniu decyzji przez Radę UE w dniu 22 września 2015 r. w sprawie rozmieszczenia 120 000 osób wymagających ochrony międzynarodowej w poszczególnych państwach członkowskich, premier Robert Fico wyraził swoje niezadowolenie z tego powodu. Powiedział, że jego państwo, dopóki będzie premierem, nie będzie respektować decyzji w sprawie obowiązkowej relokacji i nie przyjmie proponowanej liczby imigrantów. Ponadto zapowiedział odwołanie się w tej sprawie do Trybunału Sprawiedliwości (*Słowacja* 2015). Stanowisko to zostało utrzymane, co potwierdzili w swoich deklaracjach minister spraw wewnętrznych Republiki Słowackiej Robert Kaliňák, w listopadzie 2015 r., i premier – w styczniu 2016 r., który stwierdził wówczas, że nie pozwoli, aby na terenie Republiki Słowackiej doszło do powstania wspólnoty muzułmańskiej. W związku z tą wypowiedzią, złożono powiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa przez premiera Republiki Słowackiej, który miał się dopuścić podżegania do nienawiści na tle narodowościowym, religijnym i rasowym (*Premier* 2016). Wyraził on swoją obawę, że wyznawcy islamu mogliby „zmienić oblicze jego kraju” (*Robert Fico* 2016).

Kryzys imigracyjny był ważnym tematem kampanii parlamentarnej w 2016 r. Premier Robert Fico, z partii SMER – Socjalna Demokracja, przestrzegał przed imigrantami. Kandydował z hasłem „Chrońmy Słowację”. Deklarował, że zrobi wszystko, aby nie dopuścić do napływu muzułmanów do Słowacji. Co prawda, odniósł sukces, ale jego ugrupowanie zdobyło mniej mandatów niż we wcześniejszych wyborach (liczba spadła z 83 do 49) („*Hiobowe wieści ze Słowacji*” 2016). Na uwagę zasługuje fakt, iż w marco-

wych wyborach 14 mandatów zdobyli skrajni nacjonaści z partii LSNS (Partia Ludowa Nasza Słowacja). Do czynników, które miały wpływ na obniżenie zaufania do premiera było wykorzystanie zagadnienia imigrantów do rozgrywek politycznych – problemu, który – jak dotąd – nie dotknął Słowacji („Hiobowe wieści ze Słowacji” 2016).

Po wyborach władze Republiki Słowackiej zmieniły ton w sprawie imigracji. Miało to niewątpliwie związek z faktem, iż państwo to 1 lipca 2016 r. (do 31 grudnia) przejęło przewodnictwo w Radzie UE, podczas którego musiało stawić czoła wielu wyzwaniom, w tym imigracji. Zagadnienie to jest o tyle ważne, że Republika Słowacka, wraz z pozostałymi członkami grupy V4, odmówiła solidarności z innymi państwami członkowskimi UE. Premier Republiki Słowackiej zapowiedział, że w czasie półrocznego przewodnictwa chce być „uczciwym pośrednikiem” ws. migracji (Cöllen 2016). Dodał także, że nie zmieni stanowiska w tej sprawie (Fico 2016). Program słowackiej prezydencji w Radzie UE oparto na czterech priorytetach, wśród których znalazła się „zrównoważona polityka migracyjna i azyłowa” (Programme of the Slovak 2016: s. 4), bazująca na ochronie granic zewnętrznych, z przywróceniem strefy Schengen, współpracy z państwami trzecimi (czyli pochodzenia i tranzytu imigrantów) i solidarności (Programme of the Slovak 2016: s. 9).

Decyzje władz słowackich w sprawie kryzysu imigracyjnego dotyczyły między innymi:

- wysłania na granicę węgiersko-serbską 50 policjantów, aby pomogli w kontroli migrantów przybywających z sąsiedniego państwa;
- wprowadzenia środków kontroli na granicach z Austrią i Węgrami;
- zaskarżenia do Trybunału Sprawiedliwości UE, w dniu 2 grudnia 2015 r., decyzji Rady Unii Europejskiej o podziale między państwa członkowskie 120 000 osób wymagających ochrony międzynarodowej;
- przyjęcia nowej ustawy utrudniającej uznanie różnych religii (w tym islamu) za oficjalne. W zaakceptowanej ustawie zwiększono liczbę wyznawców określonej religii z 20 000 do 50 000, jako warunek ubiegania się jej przedstawicieli o dotacje od państwa i zgodę na prowadzenie własnych szkół (Kraj 2016).

Społeczeństwo słowackie nie miało jednoznacznego stosunku do napływu imigrantów. Z jednej strony, część Słowaków nie była zadowolona z możliwości ich przyjazdu, a szczególnie przyjazdu muzułmanów. Swoją niechęć okazywali na manifestacjach i wiecach. Inni (mieszkańcy gminy Gabčíkovo) wyrazili ją podczas lokalnego referendum, które odbyło się w dniu 3 września 2016 r. i dotyczyło kwestii przyjęcia imigrantów z obozu dla uchodźców w Austrii. Miało to związek z uzgodnieniami ministerstwa spraw wewnętrznych Republiki Słowackiej i Austrii o zakwaterowaniu w gminie Ga-

bčikovo 500 imigrantów ubiegających się o status uchodźcy w Austrii z przepełnionego obozu pod Wiedniem. Przy 60% frekwencji, 97% mieszkańców gminy było temu przeciwnych. Wynik ten nie był wiążący dla władz (Cöllen 2015).

Z drugiej strony, na terenie Republiki Słowackiej byli też i tacy obywatele, którzy zaangażowali się w pomoc uchodźcom i przyjmowanie imigrantów. Przygotowywali inicjatywy obywatelskie, wśród których były np. kampanie *Kto pomôže* (jej celem było przyjęcie 100 rodzin z Syrii i Iraku) i *Stredozemné more je aj „naše more”* (*Morze Śródziemne jest również naszym morzem*) (Rapošová, Gažovičová 2016: s. 2).

Reasumując, można dodać, że mimo negatywnego stanowiska wobec relokacji i zaskarżenia decyzji w tej sprawie do Trybunału Sprawiedliwości, Republika Słowacka przyjęła trzy osoby z terenów Grecji, wymagające ochrony międzynarodowej (wg danych na dzień 8 listopada 2016 r.) (Relocation 2016: s. 1). Tym samym była, obok Czech, państwem z grona członków V4, które przyjęło uchodźców na podstawie decyzji Rady UE.

Polska a kryzys imigracyjny

Kryzys imigracyjny, podobnie jak w wielu innych państwach, wywołał w Polsce emocje. Były one widoczne nie tylko u obywateli, ale przede wszystkim u przedstawicieli władz Rzeczypospolitej Polskiej (RP). Premier Ewa Kopacz, w imieniu polskiego rządu, wyraziła gotowość przyjęcia w ramach relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej (co wywołało sprzeciw partii opozycyjnych). Po wyborach parlamentarnych w 2015 r. stosunek do tego zagadnienia nieco się zmienił. Rząd Prawa i Sprawiedliwości zdecydował się na przyjęcie zobowiązań podjętych przez poprzedników, ale pod pewnymi warunkami.

Polska, na mocy rezolucji z dnia 20 lipca 2015 r., została zobowiązana do przyjęcia 1 100 osób wymagających ochrony międzynarodowej (*Outcome* 2015: s. 4-5), a na podstawie decyzji Rady UE 2015/1601 – 5 082 osób (Załącznik 2015). Do dnia 1 grudnia 2016 r. Polska nie przyjęła żadnej z nich (podobnie, jak Węgry).

Polska była drugim, po Węgrzech, państwem grupy V4, w którym cudzoziemcy składali najwięcej wniosków o status uchodźcy. I tak, w 2015 r. uczyniło to 10 255 osób, a w ciągu dwóch kwartałów 2016 r. – 6 170 (Asylum 2016a, Asylum 2016b). Stosunek liczby tych, którzy taki status w Polsce otrzymali, do liczby wnioskujących był i jest nadal niewielki.

Zagadnienia związane z kryzysem migracyjnym zostały w Polsce upolitycznione. Już 16 września 2015 r. poświęcono tej materii nadzwyczajne posiedzenie Sejmu RP. Podczas odbywającej się wówczas dyskusji Ewa Kopacz podkreślała, że członkostwo w UE zobowiązuje i wymaga solidarności z innymi (przy zachowaniu bezpieczeństwa Polaków). Wśród posłów byli jednak i tacy, którzy napływ imigrantów do państwa łączyli z samymi kłopotami (*Sprawozdanie* 2015). Po wyborach parlamentarnych rząd Prawa i Sprawiedliwości sceptycznie podszedł do kwestii relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej. Po zamachach w Paryżu i Brukseli premier Beata Szydło stwierdziła, iż nie widzi możliwości, „by w tej chwili Polska mogła przyjąć imigrantów” (Kazimierczuk 2016b). Pojawiły się głosy nawołujące do weryfikacji i ograniczenia przyjętych przez Polskę zobowiązań. Na przykład prezes rządzącej partii, Jarosław Kaczyński, uważał, że decyzja w sprawie przyjęcia uchodźców została podjęta pod obcym naciskiem (*Kaczyński* 2015) i zastanawiał się, czy „rząd ma prawo (...) bez wyrażonej zgody narodu podejmować decyzje, które z wysokim stopniem prawdopodobieństwa mogą mieć negatywny wpływ na nasze życie, naszą codzienność, nasze życie publiczne, przestrzeń publiczną, na naszą realną sferę wolności, wreszcie na nasze bezpieczeństwo” (*Kaczyński* 2015). Parę dni wcześniej podobne stanowisko zajął Prezydent RP Andrzej Duda na XXV Forum Ekonomicznym w Krynicy. Obydwaj wspomniani politycy uznali także, że napływ uchodźców do państw może stanowić również zagrożenie epidemiologiczne (Walewski 2015; Wah 2015).

Spośród ugrupowań politycznych swój sprzeciw wobec przyjęcia imigrantów wyrażali także członkowie ruchu Kukiz '15 oraz partii KORWiN. Pierwsi z nich zaproponowali przeprowadzenie referendum w sprawie ewentualnego przyjęcia imigrantów. Chcieli pod głosowanie poddać pytanie: „Czy jesteś za przyjęciem przez Polskę uchodźców w ramach systemu relokacji w Unii Europejskiej”². Przez dziesięć miesięcy udało im się zebrać 350 000 podpisów z wymaganych 500 000 koniecznych do przeprowadzenia referendum (Zychal 2016).

Wraz z rosnącym kryzysem migracyjnym w Europie, w polskim systemie prawnym dokonano zmian idących w kierunku zapewnienia ochrony i bezpieczeństwa państwu polskiemu. Zagwarantowanie powyższych miało wpływ na pozycję prawną cudzoziemców w Polsce. W tym celu zmodyfikowano obowiązujące ustawy i przyjęto nowe rozporządzenia. Wśród nich należy wyróżnić projekt rozporządzenia w sprawie

---

² Więcej na ten temat <http://referendum24.pl/referendum-w-sprawie-imigranci>.

relokacji cudzoziemców do Polski na 2016 r. W nim określono między innymi, iż w ramach relokacji do Polski przybędzie 400 osób z Włoch i Grecji (Projekt 2016). Akt ten, do końca grudnia 2016 r., pozostawał nadal w fazie projektu. Mogło to mieć związek ze sprzeciwem wobec ustanowienia stałych mechanizmów relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej na poziomie unijnym, który został wyrażony w uchwale Sejmu RP z dnia 1 kwietnia 2016 r. w sprawie polityki imigracyjnej Polski (Uchwała 2016/370). Stanowisko to podtrzymano w uchwale Sejmu RP w sprawie propozycji ustanowienia unijnego korekcyjnego mechanizmu alokacji uchodźców oraz mechanizmu solidarności finansowej, przyjętej 2 grudnia 2016 r.

Postrzeganie imigrantów w kategoriach zagrożenia bezpieczeństwa miało wpływ na to, iż ośrodkiem odpowiedzialnym za realizację polityki w zakresie migracji stało się Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Z upoważnienia ministra Mariusza Błaszczaka, od 25 listopada 2015 roku osobą odpowiedzialną za sprawy obywatelstwa, repatriacji, ochrony granic i kontroli ruchu granicznego został Jakub Skiba (sekretarz stanu MSWiA).

Narracja przedstawicieli polskiego rządu, większości w parlamencie i niektórych partii politycznych powodowała, iż w debacie politycznej zagadnienia dotyczące imigrantów czy uchodźców łączono najczęściej z zagrożeniem terrorystycznym i obniżeniem poziomu bezpieczeństwa. To miało wpływ na pojawienie się u Polaków nastrojów antyimigranckich. Wg badań CBOS, od stycznia do października 2016 r. niechęć wobec przyjmowania uchodźców z państw objętych konfliktami zbrojnymi wyrażało między 53 a 61% respondentów (Omyła-Rudzka 2016: s. 1). Zgodę na ich przyjęcie, ale tylko do czasu, kiedy będą mogli wrócić do ojczyzny, wyrażało, w tym okresie, od 30 do 40% respondentów. Najmniejszą grupę stanowili zwolennicy przyjęcia ich na stałe – 3–5% badanych (Omyła-Rudzka 2016: s. 1). Polacy swój sprzeciw wobec uchodźców manifestowali na ulicach podczas protestów. Niechęć wobec nich wyrażali także na plakatach, murach i w internecie (Adameczyk 2016: s. 31–48). Mieszkańcy Piwnicznej Zdroju i Olecka protestowali przeciwko lokalizacji w ich miejscowościach ośrodków dla uchodźców. Większość gmin nie chciała u siebie imigrantów – na 2478 gmin w Polsce tylko 66 z nich wyraziło gotowość ich przyjęcia (Adameczyk 2016: s. 42). Poza przeciwnikami, aktywni byli także zwolennicy udzielenia pomocy imigrantom.

Wśród propozycji związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa znalazł się także pomysł postawienia płotu o długości 500 kilometrów na granicy z Ukrainą. Inicjatywa w tej sprawie należała do organizacji lokalnych. Poparta została przez członków Ruchu Narodowego. W celu wzmocnienia ochrony granic, przywrócono Karpacki Oddział

Straży Granicznej. Polscy pogranicznicy zabezpieczali także granicę węgiersko-serbską. 50-osobowy kontyngent polskiej Straży Granicznej przebywał na Węgrzech od 5 listopada do 3 grudnia 2015 r. Granicę patrolowali z policjantami z Węgier, Republiki Słowackiej, Czech oraz z węgierskimi żołnierzami. Poza tym wsparciem, minister sprawiedliwości Zbigniew Ziobro, w kwietniu 2016 r., zapewnił Węgry, że polski rząd poprze ich skargę do Trybunału Sprawiedliwości w sprawie relokacji osób wymagających ochrony międzynarodowej (*Polska* 2016).

Podsumowując, można stwierdzić, iż polski rząd, jako jedyny spośród członków Grupy Wyszehradzkiej, zgodził się na przyjęcie osób wymagających ochrony międzynarodowej w ramach relokacji. Pozytywna decyzja nie szła jednak w parze z jej realizacją.

Podsumowanie

Postawa państw grupy V4 wobec obowiązkowego systemu relokacji imigrantów miała swoje źródło w uwarunkowaniach wewnętrznych. Poziom ich rozwoju i życia, w porównaniu z innymi państwami członkowskimi UE, był niższy. Ponadto obywatele tych czterech państw nie mieli do tej pory styczności z kulturą muzułmańską na taką skalę, jak choćby we Francji, Niemczech czy Włoszech. Poziom imigracji do państw V4 nie był wysoki. Społeczeństwa państw Grupy Wyszehradzkiej nie miały własnych doświadczeń w związku z przyjęciem obcych. Obserwowały zatem poczynania innych w tym zakresie (widząc trudności integracji imigrantów ze społeczeństwem przyjmującym). Obawiały się, że polityka otwartych drzwi wobec imigrantów zmieni skład narodowy ich państw, zachwieje podstawą ich kultur i tradycji. Poza tym wpłynęło na obniżenie poziomu bezpieczeństwa poprzez rozwój terroryzmu. Z tych powodów liderzy państw Grupy Wyszehradzkiej byli przekonani, że lepiej pomagać uchodźcom w państwach położonych bliżej ich domów, niż ich przyjmować u siebie.

Brak solidarności państw Grupy Wyszehradzkiej z innymi krajami członkowskimi UE może mieć jednak swoje negatywne konsekwencje w przyszłości, na przykład w postaci przyznania mniejszych środków z budżetu unijnego. Opinię w tej sprawie wyraził już minister finansów Holandii Jeroen Dijsselbloem. Za zmniejszeniem lub odebraniem pomocowych funduszy opowiadali się Werner Faymann (były kanclerz Austrii), Martin Szulc (przewodniczący Parlamentu Europejskiego) i Thomas de Maiziere (minister spraw wewnętrznych Niemiec) (*Szef eurogrupy* 2015). Ponadto premier Włoch Matteo Renzi zagroził wetem w sprawie budżetu unijnego. Jak stwierdził,

ma to być protest za brak solidarności państw nieprzyjmujących imigrantów w ramach relokacji. Jean Claude Juncker uznał „odwracanie się plecami do Włoch” za „skandaliczne” (*Jean-Claude Juncker* 2016). Ta sytuacja nie przysparza zatem państwom Grupy Wyszehradzkiej sprzymierzeńców. Może być ona przyczynkiem do rozłamu w UE, a nie pogłębiania się integracji.

Bibliografia:

- ADAMCZYK Anita (2016), *Reakcje polskiego społeczeństwa na kryzys migracyjny w UE (perspektywa ogólnokrajowa i miejska)*, w: Jerzy Konieczny, Rafał Kamrowski (red.), *Bezpieczne miasto w zagrożeniach środowiskowych. Ochrona ludności i ratownictwo*, Poznań—Inowrocław.
- ASYLUM (2016a) in the EU Member States. Record number of over 1.2 million first time asylum seekers registered in 2015, Eurostat newsrelease, 22/2016 – 4 March 2016.
- ASYLUM (2016b) in the EU Member States. Number of first time asylum seekers slightly up to almost 306000 in the second quarter of 2016, Eurostat newsrelease, 181/2016 – 22 September 2016.
- BABIŃSKI Paweł (2016), *Wojskowy kręgosłup Grupy Wyszehradzkiej* (5.01.2016r.), <http://www.nowastrategia.org.pl/wojskowy-kregoslup-grupy-wyszehradzkiej> (7.09.2016).
- BALICKI Janusz, STALKER Peter (2006), *Polityka migracyjna i azyłowa. Wyzwania i dylematy*, Warszawa.
- CÓLLEN Barbara (2015), *Słowacja: Nie chcą uchodźców. Są wyniki referendum*, <http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-slowacja-nie-chca-uchodzcow-sa-wyniki-referendum,nId,1862291> (3.08.2015).
- CÓLLEN Barbara (2016), *Prezydencja Słowacji w UE: „Uczciwy pośrednik” ws. migracji*, <http://www.dw.com/pl/prezydencja-s%C5%82owacji-w-ue-uczciwy-po%C5%9Brednik-ws-migracji/a-19371498> (1.07.2016).
- CZECHY OSTRO (2015) *o podziale uchodźców: błędna decyzja*, <http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-czechy-ostro-o-podziale-uchodzcow-bledna-decyzja,nId,1890627> (23.09.2015).
- CZECHY PRZYJMĄ (2015) *uchodźców. Kontrowersyjne warunki*, <http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-czechy-przyjma-uchodzcow-kontrowersyjne-warunki,nId,1849324> (9.07.2015).

- CZECHY PRZYJMA (2016) *siedmiu uchodźców*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/czechy-przyjma-pierwszych-uchodzcow-w-ramach-kwot-ue,639121.html> (27.04.2016).
- CZECHY WPROWADZAJĄ (2016) *nowe prawo azyłowe. Trudniej będzie uzyskać zgodę na pobyt*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/897448,czechy-wprowadzaja-nowe-prawo-azylowe-trudniej-bedzie-uzyskac-zgode-na-pobyt.html> (2.10.2016).
- CZECHY: MIŁOSZ ZELMAN (2015) *poparł petycję antyimigracyjną*, http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-czechy-milosz-zeman-poparl-petycje-antyimigracyjna,nId,1880409#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox (6.09.2015).
- CZESI (2016) *mówią „STOP”. Nie chcą więcej uchodźców. Chrześcijanie z Iraku byli niezadowoleni z udzielonej im pomocy*, <http://wpolityce.pl/swiat/287891-czesi-mowia-stop-nie-chca-wiecej-uchodzcow-chrzcisciajnie-z-iraku-byli-niezadowoleni-z-udzielonej-im-pomocy> (7.04.2016).
- CZESKI (2016) *prezydent oskarża Bractwo Muzułmańskie o napływ imigrantów*, <http://www.psz.pl/91-europa/czeski-prezydent-oskarza-bractwo-muzulmanskie-o-naplyw-imigrantow> (12. 01.2016).
- DECYZJA (2015) *Czech ws. zaskarżenia unijnego systemu podziału kwot migrantów*, <http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-decyzja-czech-ws-zaskarzenia-unijnego-systemu-podzialu-kwot-,nId,1891410> (23.09.2015).
- FICO (2016): *prezydencja Słowacji będzie „uczciwym pośrednikiem” w sprawie migracji*, <http://www.rp.pl/Unia-Europejska/160609923-Fico-prezydencja-Slowacji-bedzie-uczciwym-posrednikiem-w-sprawie-migracji.html> (1.06.2016).
- GAWRON-TABOR Karolina (2013), *Współpraca państw Grupy Wyszehradzkiej w procesie integracji europejskiej w latach 1989–2009*, Toruń.
- GĄSIOR Michał (2015), *Viktor Orban wypowiada wojnę imigrantom. „Nie chcemy ich na Węgrzech. To będzie wielka batalia”*, <http://natemat.pl/141349,viktor-orban-wypowiada-wojne-imigrantom-nie-chcemy-ich-na-wegrzech-to-bedzie-wielka-batalia> (3.05.2015).
- GÓRZYNSKI Oskar (2015), *Szczyt Grupy Wyszehradzkiej na Węgrzech. Pokaz jedności nad Balatonem* (9.10.2015), <http://wiadomosci.wp.pl/kat,1356,title,Szczyt-Grupy-Wyszehradzkiej-na-Wegrzech-Pokaz-jednosci-nad-Balatonem,wid,17900905,wiadomosc.html?ticaid=118115> (7.09.2016).

- HEINLEIN Stefan (2015), *Czechy – biała plama na azyłowej mapie Europy*. „Stawiamy na odstraszenie”, <http://www.dw.com/pl/czechy-bia%C5%82a-plama-na-azyłowej-mapie-europy-stawiamy-na-odstraszanie/a-18802335> (23.10.2015).
- „HIOBOWE WIEŚCI ZE SŁOWACJI”. *Media winią Fico za wynik wyborów* (2016), <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1591857,Hiobowe-wiesci-ze-Slowacji-Media-winia-Fico-za-wynik-wyborow> (7.03.2016).
- HUNGARIAN Village Bans Mosques, Muezzins, Burqas To Block Migrants (2016), <http://www.ndtv.com/world-news/hungarian-village-bans-mosques-muezzins-burqas-to-block-migrants-1630284> (25.11.2016)
- ISLAMIZACJA zakazana konstytucyjnie na Węgrzech. Orban: „Mamy prawo wybrać, z kim chcemy żyć, a z kim nie” (2016), <http://wpolityce.pl/swiat/290654-islamizacja-zakazana-konstytucyjnie-na-wegrzech-orban-mamy-prawo-wybrac-z-kim-chcemy-zyc-a-z-kim-nie> (25.04.2016).
- JAGOR (2015), *Czechy grożą trybunałem w przypadku zatwierdzenia kwot uchodźców*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,18856049,czechy-groza-trybunalem-w-przypadku-zatwierdzenia-kwot-uchodzcow.html> (10.09.2015).
- JEAN-CLAUDE JUNCKER w dzienniku „La Stampa” o uchodźcach (2016), <http://www.rp.pl/Uchodzcy/161129131-Jean-Claude-Juncker-w-dzienniku-La-Stampa-o-uchodzcach.html#ap-1> (27.11.2016).
- JOINT DECLARATION (2016a) of Ministers of the Interior, *Source*: Ministry of the Interior of the Czech Republic, Prague, January 19, 2016, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-declaration-of> (15.10.2016).
- JOINT DECLARATION (2016b) of the Visegrad group Prominents, *Source*: Office of the Government of the Czech Republic, 8.06.2016, <http://www.visegradgroup.eu/documents/official-statements/joint-declaration-of-the-160609> (15.10.2016).
- JOINT STATEMENT (2016a) of the Heads of Governments of the V4 Countries, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-of-the-160919> (15.10.2016).
- JOINT STATEMENT (2016b) on Migration, <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2016/joint-statement-on> (15.10.2016).
- JÓZWIAK Veronika (2016), *Węgierskie referendum w sprawie obowiązkowego przyjmowania imigrantów*, „Biuletyn PISM”, nr 66, <http://www.pism.pl/publikacje/biuletyn/nr-66-1416#> (15.11.2016).
- KACZYŃSKI: Niemcy stworzyli wielki magnes przyciągania imigrantów. To ich problem (2015), <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/kaczynski-niemcy-stworzyli-wielki-magnes-przyciagania-imigrantow,577802.html> (17.04.2016).

- KAMPANIA przed węgierskim referendum wzmocniła notowania partii rządzącej (2016), <http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2016-10-04/kampania-przed-wegierskim-referendum-wzmocniła-notowania-partii-rzadzacych/> (4.10.2016).
- KAZIMIERCZUK Agnieszka (2015), *Czescy naukowcy solidarni z uchodźcami*, <http://www.rp.pl/Uchodzczy/30818979-Czescy-naukowcy-solidarni-z-uchodzcami.html> (18.08.2015).
- KAZIMIERCZUK Agnieszka (2016a), *Czechy przerywają dobrowolne przyjmowanie uchodźców z Iraku*, <http://www.rp.pl/Swiat/160409849-Czechy-przerywaja-dobrowolne-przymywanie-uchodzcow-z-Iraku.html#ap-1> (2.04.2016).
- KAZIMIERCZUK Agnieszka (2016b), *Szydło: Nie widzę możliwości przyjęcia imigrantów*, <http://www.rp.pl/Rzad-PiS/160329752-Szydlo-Nie-widze-mozliwosci-przyjecia-imigrantow.html> (15.05.2016).
- KOKOT Michał (2016), *PiS zaskoczony. Wyszehrad nie chce dobrej zmiany. Polska sama w konflikcie z UE* (9.06.2016), <http://wyborcza.pl/1,75399,20209184,wyszehrad-nie-chce-dobrej-zmiany-polska-samotna-w-konflikcie.html> (15.10.2016).
- KOMUNIKAT (2016) Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej i Rady *Przywrócenie strefy Schengen – Plan działania*, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/docs/communication-back-to-schengen-roadmap_pl.pdf (15.10.2016).
- KOWALCZUK Katarzyna (2015), *Stosunek do imigrantów w krajach Grupy Wyszehradzkiej. Komunikat z badań CBOS*, Warszawa, grudzień.
- KRAJ bez meczetów. *Nowe przepisy sprawią, że nieprędko to się zmieni* (2016), <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/islam-dlugo-nie-bedzie-oficjalna-religia-na-slowacji,696131.html> (30.11.2016).
- KRYZYS MIGRACYJNY. *Czeskie wojsko ćwiczy interwencje na granicach* (2016), <http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1603185,Kryzys-migracyjny-Czeskie-wojsko-cwiczy-interwencje-na-granicach> (5.04.2016).
- ŁOMANOWSKI Andrzej (2016), *Jobbik nie pozwolił Viktorowi Orbanowi zmienić konstytucji Węgier*, <http://www.rp.pl/Polityka/311089885-Jobbik-nie-pozwolil-Viktorowi-Orbanowi-zmienic-konstytucji-Wegier.html#ap-1> (8.11.2016).
- MALINOWSKI Przemysław (2016), *Orban: powstanie nowe ogrodzenie na granicy z Serbią*, <http://www.rp.pl/Uchodzczy/160829482-Orban-powstanie-nowe-ogrodzenie-na-granicy-z-Serbia.html#ap-1> (26.08.2016).
- MIETELSKI Maurycy (2015), *Parlament Słowacji przeciwko obowiązkowym kwotom uchodźców*, <http://www.psz.pl/95-unia-europejska/parlament-slowacji-przeciwko-obowiazkowym-kwotom-uchodzcow> (25.06.2015).

- NATIONAL ELECTION OFFICE (2016), National Referendum, http://www.valasztas.hu/en/ref2016/481/481_0_index.html (12.11.2016).
- NEARLY ALL CZECHS (2016) *against resettlement of refugees fleeing war*, <http://www.praguemonitor.com/2016/11/24/nearly-all-czechs-against-resettlement-refugees-fleeing-war> (24.11.2016)
- „NIKT CIĘ TU NIE ZAPRASZAŁ (2015). *Jeśli ci się nie podoba, odejź*”. *Zeman strofuje imigrantów*, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/zeman-krytykuje-nielegalnych-imigrantow,565355.html> (2.08.2016).
- OMYŁKA-RUDZKA Małgorzata (2016), *Stosunek do przyjmowania uchodźców. Komunikat z badań CBOS*, Warszawa.
- ORBAN CHCE zakazać osiedlania cudzoziemców. *Złożył w parlamencie projekt poprawki do węgierskiej konstytucji* (2016), <http://wpolityce.pl/swiat/311446-orban-chce-zakazac-osiedlania-cudzoziemcow-zlozil-w-parlamencie-projekt-poprawki-do-wegierskiej-konstytucji> (10.10.2016).
- ORBAN: *pomagać uchodźcom, ale i chronić granice* (2016), <http://gosc.pl/doc/3432054>. Orban-Pomagac-uchodzcom-ale-i-chronic-granice (6.09.2016).
- ORBANOWI ROŚNIE POPARCIE. *Nagroda za walkę z imigracją* (2015), <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/orbanowi-rosnie-poparcie-nagroda-za-walke-z-imigracja,582073.html> (1.10.2015).
- OUTCOME (2015) of the Council Meeting. 3405th Council meeting Justice and Home Affairs, Brussels, 20 July 2015, Council of the European Union 11097/15.
- PARLAMETR (2015) – część I, http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2015/2015parlemeter/eb_84_1_migration_issues_pl.pdf (7.09.2016).
- POLSKA po stronie Węgier. *Zbigniew Ziobro zapowiedział wsparcie dla Budapesztu ws. relokacji uchodźców* (2016), <http://wpolityce.pl/swiat/288100-polska-po-stronie-wegier-zbigniew-ziobro-zapowiedzial-wsparcie-dla-budapesztu-ws-relokacji-uchodzcow> (8.04.2016).
- PRAGA. *Prezydent Czech ostro do Merkel w obronie Polski, Czech, Słowacji i Węgier* (2016), <http://newsweb.pl/2016/08/29/praga-prezydent-czech-ostro-do-merkel-w-obronie-polski-czech-slowacji-i-wegier/> (12.08.2016).
- PREMIER ORBAN o imigrantach: *Gdyby nie Węgry, Europa by upadła* (2016), <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/979951,premier-orban-o-imigrantach-gdyby-nie-wegry-europa-by-upadla.html> (29.09.2016).
- PREMIER Słowacji *podpadł muzułmanom? Prokuratura bada wypowiedzi Roberta Fico* (2016), <http://wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/510427,slowacja-p>

remier-slowacji-robot-fico-sledztwo-wypowiedzi-antymuzulmanskie-islam.html (13.01.2016).

PROGRAMME OF THE SLOVAK 2016 Presidency of the Council of the European Union, 1 July – 31 December 2016, Bratislava, <http://www.eu2016.sk/data/documents/presidency-programme-eng-final5.pdf> (15.11.2016).

PREZYDENT CZECH (2016b): *zamknąć granice Unii Europejskiej*, <https://euroislam.pl/prezydent-czech-zamknac-granice-unii-europejskiej/> (15.10.2016).

PREZYDENT CZECH (2016c): *UE musi deportować część uchodźców*, <https://www.wprost.pl/531594/Prezydent-Czech-UE-musi-deportowac-czesc-uchodzcow> (12.02.2016).

PREZYDENT CZECH *nie chce przyjmować imigrantów z powodu zagrożenia atakami terrorystycznymi* (2016a), <http://wschodnik.pl/polityka/item/7135-prezydent-czech-nie-chce-przyjmowac-imigrantow-z-powodu-zagrozenia-atakami-terrorystycznymi.html> (4.08.2016).

PREZYDENT Czech: *Napływ uchodźców to „zorganizowana inwazja”* (2015), <http://wyborcza.pl/1,75399,19397952,prezydent-czech-naplyw-uchodzcow-to-zorganizowana-inwazja.html> (27.12.2015).

PREZYDENT CZECH: *obywatele mają prawo zbroić się z powodu zagrożenia terrorystycznego* (2016d), <https://pl.sputniknews.com/swiat/201607313604269-zeman-bron-terroryzm/> (31.07.2016).

PROGRAM *stručně* (2016), <http://www.alternativaproceskourepubliku.cz/index.php/component/k2/item/144-program> (15.11.2016).

PROGRAMME (2016) of the Polish Presidency of the Visegrad Group, 1 July 2016 – 30 June 2017, Warsaw 2016, <http://www.msz.gov.pl/resource/a5b2da03-00fa-454a-92e0-4f75a354a9d9:JCR>

PROJEKT (2016) z dnia 12 stycznia 2016 r. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia ... w sprawie relokacji cudzoziemców w r. 2016, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//3/12280806/12332000/12332001/dokument204253.pdf> (9.09.2016).

RAPOŠOVÁ Ivana, GAŽOVIČOVÁ Tina (2016), *Protipól k strachu: občianske aktivity na pomoc utečencom*, „Menšinová politika na Slovensku”, ročník 5, číslo 1.

RELOCATION AND RESETTLEMENT (2016) – State of Play, 9 November 2016, http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/20161109/update_of_the_factsheet_on_relocation_and_resettlement_en.pdf (23.11.2016).

- ROBERT FICO: *Na Słowacji nie ma miejsca na islam* (2016), <http://www.rp.pl/Uchodzcy/160539988-Robert-Fico-Na-Slowacji-nie-ma-miejsca-dla-islam.html#ap-1> (30.05.2016).
- SADECKI Andrzej (2015), *Węgry domknęły granicę z Serbią*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2015-09-16/wegry-domknely-granice-z-serbia> (16.09.2015).
- SŁOWACJA *wchodzi na drogę prawną w sprawie kwot imigrantów* (2015), <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/895586,slowacja-wchodzi-na-droge-prawna-w-sprawie-kwot-imigrantow.html> (23.09.2015).
- SŁOWACY *przyjmą tylko chrześcijan. Dla muzułmanów nie mają nawet meczetu* (2015), <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/dramat-imigrantow-slowacy-pryjma-tylko-chrzescijan,570116.html> (20.08.2015).
- SPRAWOZDANIE (2015) stenograficzne z 100. posiedzenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 września 2015 r., Warszawa, http://orka2.sejm.gov.pl/StenoInter7.nsf/0/A8CA0F4060DE3B1CC1257EC200722812/%24File/100_a_ksiadzka.pdf (20.12.2015).
- „SZANTAŻ”, „primaaprilisowy żart” i „atak na suwerenność”. *Grupa V4 ostro o planie KE* (2016), 4.05.2016, <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/polska-i-wegry-ostro-krytykuja-propozycje-nowej-polityki-azylowej-ue,640973.html> (26.09.2016).
- SZEF EUROGRUPY *za obcięciem funduszy dla krajów niechętnych uchodźcom* (2015), <http://metrocafe.pl/metrocafe/1,145523,19093765,szef-eurogrupy-za-obcieciem-funduszy-dla-krajow-niechetnych.html> (27.10.2015).
- TFUE, Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE C 326 z 2012.
- TUE, Traktat o Unii Europejskiej, Dz. Urz. UE C 326 z 2012.
- UCHWAŁA (2016/370) Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 kwietnia 2016 r. w sprawie polityki imigracyjnej Polski, M. P. 2016, poz. 370.
- V4 COUNTRIES *Progress in Defence Cooperation, Source: Ministry of Defence and Armed Forces of the Czech Republic* (2015), <http://www.visegradgroup.eu/calendar/2015/v4-countries-progress-in> (18.10.2016).
- W KIERUNKU *zrównoważonego i sprawiedliwego wspólnego europejskiego systemu azylowego* (2016), Bruksela 4 maja 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-1620_pl.htm (28.09.2016).
- WAH (2015), *Prezydent Duda i „choroba uchodźców” na nagłówkach światowych mediów. „Skojarzenia z retoryką nazistowską”*, <http://wyborcza.pl/1,75477,19044509>,

duda-i-choroby-uchodzcow-na-naglowkach-swiatowych-mediow.html (26.02.2016).

WALEWSKI Paweł (2015), *Prezes i zarazy*, „Polityka”, <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1636737,1,kaczynski-w-sprawie-uchodzcow-cholera-w-grecji-dezynteria-w-wiedniu-pasozyty.read?backTo=http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/swiat/1639005,1,unia-i-uchodzczy-jesli-padna-niemcy-padnie-europa.read> (26.02.2016).

WESTERN BALKAN ROUTE (2016), <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/western-balkan-route/> (18.10.2016).

WĘGRY UCHWALIŁY (2015) *rezolucję dot. kryzysu imigracyjnego*, <http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-wegry-uchwalily-rezolucje-dot-kryzysu-imigracyjnego,nId,1890332> (22.09.2015).

WĘGRY WYDADZĄ (2016) *więcej na ochronę granicy*, <http://www.rp.pl/Uchodzczy/161019535-Wegry-wydadza-wiecej-na-ochrone-granicy.html> (13.10.2016).

WĘGRY: *Parlament obciął świadczenia dla uchodźców* (2016), http://fakty.interia.pl/raporty/raport-imigranci-z-afryki/informacje/news-wegry-parlament-obcial-swiadczenia-dla-uchodzcow,nId,2200203#utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox (10.05.2016).

WĘGRY: *VIKTOR Orban proponuje zmianę w konstytucji kraju* (2016), <http://www.rp.pl/Uchodzczy/161019925-Wegry-Viktor-Orban-proponuje-zmiane-w-konstytucji-kraju.html> (10.10.2016).

WĘGRY: *W PARLAMENCIE projekt nowelizacji konstytucji* (2016), <http://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2016-11-14/wegry-w-parlamencie-projekt-nowelizacji-konstytucji/> (14.11.2016).

WIELKA mobilizacja na Węgrzech. *Armia wzywa rezerwistów do pomocy z kryzysem migracyjnym* (2015), <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/1,114871,18853013,wielka-mobilizacja-na-wegrzech-armia-wzywa-rezerwistow-do-pomocy.html> (19.09.2015).

WSPÓLNE OŚWIADCZENIE (2015) państw Grupy Wyszehradzkiej, Praga 4 września 2015 r., https://www.premier.gov.pl/files/files/oswiadczenie_premierow_-_pl.pdf (15.10.2016).

WSPÓLNE OŚWIADCZENIE PREMIERÓW Grupy Wyszehradzkiej ws. kryzysu migracyjnego (2015), Bruksela 23 września 2015 r., https://www.msz.gov.pl/pl/p/budapeszt_hu_a_pl/aktualnosci/wspolne_oswiadczenie_premierow_grupy_wyszehradzkiej_ws_kryzysu_migracyjnego?channel=www (28.09.2016).

ZAŁĄCZNIK do Decyzji Rady (UE) 2015/1601 z dnia 22 września 2015 roku ustanawiającej środki tymczasowe w obszarze ochrony międzynarodowej na rzecz Włoch i Grecji, Dz. Urz. UE L 248 z 2015.

ZYCHAL Rafał (2016), *W Polsce nie będzie referendum w sprawie uchodźców*, <http://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onecie/w-polsce-nie-bedzie-referendum-w-sprawie-uchodzcow/8n85j4> (28.12.2016).